

ומצדיקי¹ הרבים וגומר אלו מלמדי תינוקות – And those who benefit the many, etc.; these are the teachers of young children

OVERVIEW

ומצדיקי and גבאי צדקה refers to המשכילים יזהירו כזוהר הרקיע teaches that גמרא The גבאי refers to תוספות Our מלמדי תינוקות refers to הרבים ככוכבים לעולם ועד are greater than תינוקות, and similarly whether the רקיע (sky) is brighter than the כוכבים (the stars).

אומר רבינו יצחק דצריך לומר דרקיע מזהיר טפי מכוכבים –

The ר"י states that it may be necessary to assume that the רקיע shines more than the כוכבים -

דהא בסוף פרק אלו עוברין (פסחים מט,ב ושם דיבור המתחיל לא) משמע –

For in the end of פרק אלו עוברין it seems -

דגבאי צדקה עדיפי ממלמדי תינוקות דאמר לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת גבאי צדקה – That גבאי צדקה are better than מלמדי תינוקות, for the ברייתא there states, 'if one did not find a daughter of a ת"ח to marry, he should marry the daughter of גבאי צדקה -

לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות² –

מלמדי If he did not find a daughter of גבאי צדקה he should marry a daughter of מלמדי. מלמדי תינוקות; clearly indicating that גבאי צדקה are preferable to

תוספות offers an alternate explanation:

ואומר רבינו יצחק בן אשר כי מצא בפרקי דרבי אליעזר³ –

- פרקי דרבי אליעזר states that he found in ריב"א

דרקיע דהאי קרא דהמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע היינו רקיע שעל ראשי החיות⁴ – That (the word) רקיע in this פסוק of פסוק הרקיע is referring to the מרכבה (but not the sky that חיות הקודש of the

¹ דניאל יב,ג.

² The פסוק compares the shine of the גבאי צדקה (which are superior to מלמדי תינוקות) to the shine of רקיע, while the shine of מלמדי תינוקות (who are inferior to גבאי צדקה) are likened to the stars; indicating that the רקיע has a greater shine than the stars. תוספות seems uncomfortable with this. The stars are seemingly brighter than the sky per se.

³ We cite the ד"א פרק ד'.

אי זה רקיע ברא ביום שני? ר' אליעזר אומר, רקיע שעל ראשי החיות שנאמר (יהזקאל א, כב): "ונדמות על ראשי החיות רקיע קעין הקרח הנזקא". ומה הוא קעין הקרח הנזקא? כאבנים טובות ומרגליות, והוא מאיר על כל השמים כנר שהוא בבית וכשמש שהוא מאיר בגבורתו בצהרים, שנאמר (דניאל ב, כב): "ונזהר אע"פ שרא". וכמותן הצדיקים עתידין להאיר לעתיד לבוא, שנאמר (דניאל יב, ג): "והמשפלים יזוהרו קוזהר הקרע".

⁴ These חיות refer to the (four) חיות of the מרכבה (in יהזקאל).

we see). That רקיע -

שמזהירין מכוכבים שאורו כאור החמה –

Has a greater shine than the stars, for the light of that רקיע is like the sun's light

anticipates a difficulty: תוספות

והאי דקאמר ורבנן מאי אמר רבינא ואוהביו כצאת השמש⁵ –

And this which the גמרא continues and asks; **and what are the Torah scholars** compared to; to which רבינא replied, for the רבנן we apply the פסוק of ואוהביו כצאת השמש (and those that love Him (Hashem) are like the appearance of the sun).

replies that the phrase in this פסוק השמש בגבורותו תוספות

היינו שמש של עתיד לבא שהוא שבעתים כאור שבעת הימים⁶ –

Refers to the future sun which will be seven times greater than the light of the seven days of creation -

ואור שבעת ימי בראשית היה שבעתים מאור חמה של עכשיו⁷ –

And the light of בראשית ימי שבעת was seven times brighter than the current light of the sun -

כדמפרש תרגום של רני ושמחי (זכריה ב'⁸):

As is explained in the תרגום of רני ושמחי (the הפטורה of שבת חנוכה and שפ' בהעלותך).

SUMMARY

The ריב"א maintains that (our) רקיע shines brighter than the stars. While the ריב"א maintains that the רקיע here refers to the רקיע שעל החיות which is as bright as the sun, and the sun of לעת"ל (which the רבנן are compared to) is שבעתים כאור שבעתים מלמדי which is שבעתים brighter than the sun is now. גבאי צדקה are greater than גבאי צדקה. תינוקות and the רבנן are greater than גבאי צדקה.

THINKING IT OVER

Can we find any hint in the פסוק of ומהשכילים יזהירו וגו' that the רקיע there is referring to the ראשי החיות?

⁵ The ריב"א just said that the גבאי צדקה are like the רקיע, which according to the פרדר"א means like the sun, how, therefore, can רבינא say that the רבנן are (merely) כצאת השמש, for the רבנן are certainly greater than גבאי צדקה.

⁶ The פסוק in (ל,כו) regarding ישעיה לעת"ל states שבעתים כאור שבעת הימים.

⁷ There is therefore no difficulty for the רבנן will merit the אור החמה of לעתיד which is (forty-nine) [see תרגום יונתן of שופטים that it will be three hundred forty three (seven times seven times seven)] times brighter than the sun is today [see (הערה 31 here חי' הריטב"א) (הוצאת הרב בלוי)].

⁸ פסוק יד. It is not clear which תרגום is referring to.